O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARAQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi: № BD 60230600.1.11 2021- yil ____________	**"TASDIQLAYMAN"** SamDU rektori: __________ R.I.Xalmuradov 2021-yil "__" ________

NOSHIRLIK ASOSLARI
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	320000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60230600 – Noshirlik ishi

Fan dasturi “Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi” kafedrasining 2021-yil 25-may 10-sonli yig‘ilishida muhokamadan o‘tdi.

Kafedra mudiri **prof.Sh.A.Hasanov**

Fan dasturi fakultet uslubiy kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (22-may 2021-yil. № 8-son bayonnoma).

Fakultet uslubiy kengashi raisi **dots. Sh.Mahmadiyev**

Fan dasturi fakultet ilmiy kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (26-may 2021-yil. № 8-son bayonnoma).

Fakultet ilmiy kengashi raisi **prof.A.Pardayev**

Fanning dasturi Samarqand davlat universiteti kengashining 2021-yil 24-avgustdagi 1-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

O‘quv ishlari bo’yicha prorektor: **prof.A.S.Soliyev**

Fan/modul kodi *NAM 1009*		O'quv yili 2020-2021	Semestr 1	ECTS – Kreditlar 7	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy soat (soat)
	Noshirlik asoslari	90		120	210

2.

I. Fanning mazmuni

Ushbu fan noshirlik ishining tarixi, kitob tarixi, bosma ishlar tarixi, gazetalar va jurnallarni nashr qilish tarixi, noshirlik ishiga oid davlat hujjatlari, noshirlik ishiga oid davlat hujjatlari, noshirlik ishining texnologik sxemasi,noshirlik mahsulotlarining turi va tiplari, qo`lyozma va originalni rasmiylashtirishga qo`yiladigan talablar,noshirlik mahsuloti o`lchash birliklari, poligrafik ishlar uchun materiallar kabi masalalarni qamrab oladi.Noshirlik ishi yuzasidan talabalarni zarur bo`lgan bilimlar bilan qurollantirish, chuqur tushunish, tahlil tadqiq etish malakasini hosil qilish va tahlil etishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. "Noshirlik asoslari " faniga kirish.

"Noshirlik asoslari" mustaqil fan sifatida. "Noshirlik asoslari" fanining tushunchaviy terminologik apparati. Noshirlik genezisi. Noshirlikka munosabat. Bugunbi noshirlik to'g'risida

2-mavzu. Bosma kitob davrigacha bo`lgan davr.

Eramizdan oldingi davrlarda noshirlikka bo'lgan munosabat. Yunon va Rimda kitob va uning ahamiyati. "Avesto"ning yozilishi va uning tarkibiy qismlari. O'rxun Enasoy yodgorliklari. Misr ehromlari va undagi bitiklar.

3-mavzu. Temuriylar davrida qo`lyozma kitoblar.

Temuriylar davri madaniyat gultoji sifatida. Temuriylar davrida kitob va hattotlik san'ati. Xattotlikning san'at darajasiga ko'tarilishi

4-mavzu. Yepropa va Rossiyada noshirlikning yuzaga kelishi.

Yevropada noshirlikka bo'lgan munosabat. Noshirlikning yuzaga kelishi. Maksimillian bosmaxonalari. Rossiyada bosmaxonalar va unga bo'lgan talab.

5-mavzu. Turkistonda noshirlik ishining vujudga kelishi.

Turkistonda noshirlik ishining shakllanishi. Nashriyotlarning vujudga kelishi. Jadidchilarning nashriyot ishidagi ahamiyati

6-mavzu. Toshkentda noshirlik ishi.

Toshkentda nashriyot ishining shakllanishi. Nashriyotlarning yuzaga kelishi. Sharq, O'qituvchi, Fan va boshqa nashriyotlar xususida.

7-mavzu. Zamonaviy noshirlik ishi.

Bugungi noshirlik ishiga nazar. Noshirlik turlari va xillari. Noshirlikda reklama va uning o'rni.

8-mavzu. Noshirlik ishiga oid davlat hujjatlari.

Noshirlikka oid davlat hujjatlari haqida ma'lumot. Noshirlikning davlat

tomonidan idora qilinishi. Nashriyot va Qonun.

9-mavzu. Noshirlik ishi – ishlab chiqarishning maxsus sohasi sifatida.

Noshirlik – maxsus soha. Noshirlikning o'ziga xos xususiyatlari. Noshirlikda estetik munosabat. Noshirlik va dezayn.

10-mavzu. Noshirlik ishining texnologik sxemasi.

Texnologik sxema xususida. Noshirlikdagi jarayon va unga bo'lgan munosabat. Nashriyot va muallif

11-mavzu. Noshirlik mahsulotlarining turlari va tiplari.

Noshirlik mahsulotlari haqida ma'lumot. Noshirlikning turlari xususida. Noshirlikning tiplari xususida.

12-mavzu. Elektron mahsulotlar.

Noshirlikda elektron mahsulotlar haqida. Audio kitob xususida. Vediodarsliklar haqida. Nashriyot va dars jarayoni.

13-mavzu. Elektron (raqamli) kitob

Elektron raqamli kitob haqida ma'lumot. Electron raqamli kitobga qo'yiladigan talablar xususida. Electron kitoblarning o'ziga xos xususiyatlari.

14-mavzu. Qo`lyozma va originalni rasmiylashtirishga qo`yiladigan talablar

Qo'lyozmalar haqida ma'lumot. Bugungi davrda qo'lyozamlarning ahamiyati. Qo'lyozamalar va nashriyot. Qo'lyozmani rasmiylashtirishga qo'yilgan talablar

15-mavzu. Noshirlik mahsulotini o`lchash birliklari

Noshirlik mahsulotlarini o'lchash va uning birligi haqida. Bosma toboq va uning xususiyati. Kitob va boshqa mahsulotlarni o'lchash

16-mavzu. Poligrafik ishlar uchun materiallar

Poligrafik ishlar uchun material tanlash. Mateal sifati va unga bo'lgan talab. Bugungi poligrafik nashrlar

17-mavzu. Noshirlik mahsulotining chiqish ma`lumotlari

Noshirlik ma'lumotlari. Mahsulotlarni chiqarishga qo'yilgan talab. O'zaro kelishuv shartnomalari

18-mavzu. Kitoblarni raqamlashning xalqaro standartlari

Kitoblar va ularni raqamlash. Raqamlashning xalqaro standartlari. Kitoblarni raqamlashtirishga qo'yilgan talablar.

19-mavzu. Mualliflik huquqi

Mualliflik huquqi haqida ma'lumot. Mualliflik huquqini himoyalash xususida.

20-mavzu. Noshirlik ishida marketing va menejment

Noshirlik ishida marketing saboqlari. Noshirlik ishida menejmentlik. Bugungi noshirlik

21-mavzu. Noshirlik ishida farkcheking

Farkcheking haqida ma'lumot. Noshirlik ishida farkechingning o'rni va ahamiyati

22-mavzu. Noshirlik ishining ijtimoiy va texnologik muammolari

Noshirlik ishida ijtimoiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari. Noshirlik ishida texnologik muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.

23-mavzu. Noshirlik ishi va Axborot-kutubxona va axborot-resurs markazlari

Axborot-kutubxonalar haqida ma'lumot. Axborot-resurs markazlari haqida ma'lumot. Nashriyot va axborot.

24-mavzu. Noshirlik ishi va kitobxonlik madaniyati

Noshirlik ishi saboqlari. Kitobxonlik madaniyati haqida. Noshirlik va kitobxonlik.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Noshirlik asoslari fanining vazifalari, ob`ekti va predmeti. Noshirlik ishi faoliyatining mazmuni
2. Yozuvning paydo bo`lishi, uning tarixi.Yozuvning piktografik,ideografik, fonografik bosqichlari.Yozuv materiallari va qurollari.
3. Temuriylar davrida qo`lyozma kitoblar. Abdurahmon Xorazmiy, Sulton Ali Mashhadiy va boshqa xattotlar faoliyati.
4. Yevropada noshirlikning vujudga kelishi.Rossiyada noshirlikning vujudga kelishi. Gazeta nashr qilishning vujudga kelishi. Jurnal davrining boshlanishi.
5. Turkistonda noshirlik ishining vujudga kelishi. Xiva xoni Muhammad Rahimxon II saroyida (podshozamon litografiyasi). S.I.Laxtin qaramog'idagi tipolitografiya faoliyati.
6. Toshkent hududida bosmaxona paydo bo'lgunga qadar kitob tayyorlashda kotib, xattotlar faoliyati. Toshkentda noshirlik ishi. Toshkentda Abdulvadud kotib, Abdulhaq kotib, Muhammad Yunus kotib, Abdulmannop kotib, Muhammad Shohmurod kotib, Sidqiy Xondayliqiylar faoliyati.
7. Dunyo noshirlik tizimi rivojining asosiy tendensiyalari. Xitoy, AQSh, Buyuk Britaniya, Fransiya, Germaniya, Italiya, Yaponiya va b. Mamlakatlarda kitob mahsulotlari va savdosi. Transmilliy kompaniyalar - Bertelsmann, Penguin, Random House, Holtzbrinck, Pearson, Elsevier, Sonoma, Mondadori va b.
8. Noshirlik ishiga oid davlat hujjatlari. Noshirlik ishiga oid Qonunlar. Noshirlik ishiga oid qonunosti hujjatlar. Noshirlik ishiga oid Farmonlar, qarorlar, farmoyishlar.
9. Nashriyot tushunchasi. Nashriyot turlari. Universal nashriyot strukturasi. Raqamli nashriyot tushunchasi.
10. Noshirlik ishining texnologik sxemasi
11. Noshirlik mahsulotlarining turlari va tiplari.
12. Elektron mahsulotlar. Zamonaviy elektron nashrlar. Tarixi. Asosiy turlari. Chiqish ma'lumotlari.
13. Elektron (raqamli) kitob bozori: xarakteristikasi, asosiy tendensiyalari. Rossiyadagi elektron (raqamli) kitob bozori. Elektron (raqamli) kitob bozorining biznes modeli: A) Yuklab olish uchun to'lov qilish: "ЛитРес", Google Play, Amazon; B) obuna bo'lish: MyBook, Bookmate kutubxonalari, reklama modeli.
14. Elektron kutubxona tizimi: "Лан", Mailibrary, Znanium.com, IPRbooks va b. Audioitob – raqamli kitob bozorining maxsus turi sifatida. "МИФ", АСТ kompaniyasining "Аудиокнига" loyihasi. Shvedsiyaning Storytel kompaniyasi faoliyati.
15. Qo'lyozma va originalni rasmiylashtirishga qo'yiladigan talablar.
16. Noshirlik mahsulotini o'lchash birliklari.
17. Poligrafik ishlar uchun materiallar

	18.Noshirlik mahsulotining chiqish ma'lumotlari 19.Kitoblarni raqamlashning xalqaro standartlari 20.Noshirlik ishida marketing va menejment 21.Noshirlik ishida faktcheking. 22.Noshirlik ishining ijtimoiy va texnologik muammolari. **IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar** Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1.Nashriyot ishi tarixi haqida. 2.O'rta Osiyoda nashriyot ishining tarixi. 3.Markaziy Osiyoda nashriyot tarixi. 4.XX asr boshlarida nashriyotga bo'. 5.O'zbekistonda gazetalarning chop etilishi xususida 6.Sharq nashriyoti xususida. 7.Fan nashriyoti xususida. 8.O'qituvchi nashriyoti xususida. 9.Akademnashr xususida. 10.Nashriyot va muallif. 11. Nashriyot tiplari 12. bugungi nashriyotga talablar 13. Bugungi nashriyotda estetikaning ahamiyati 14. Nashriyotda dezayn 15. Nashriyot va reklama
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - "Noshirlik asoslari" fani gumanitar va ijtimoiy-iqtisodiy fanlar turkumiga kiradi.Mazkur fan noshirlik ishiga oid boshqa fanlarning nazariy va uslubiy asosini tashkil qilib, o`z rivojida aniq yo`nalishdagi fanlar uchun zamin bo`lib xizmat qilish, talabalarning adabiy-estetik tafakkurini yuksaltirish *haqida tasavurga ega bo'lishi*; - noshirlik ishining tarixi, kitob tarixi, bosma ishlar tarixi, gazetalar va jurnallarni nashr qilish tarixi, noshirlik ishiga oid davlat hujjatlari, noshirlik ishining texnologik sxemasi, noshirlik mahsulotlarining turi va tiplari, qo'lyozma va originalni rasmiylashtirishga qo'yiladigan talablar to'g'risida bilimga ega bo'lish *va ulardan foydalani olishi*; - talaba noshirlik mahsuloti o'lchash birliklari, poligrafik ishlar uchun materiallar, noshirlik mahsulotida chiqish ma'lumotlari, kitoblarni raqamlashning xalqaro standartlari, seriyali mahsulotlarni raqamlashning xalqaro standartlarini qo'llash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.* •
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • Ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • tarqatma materiallar;

	• ko'rgazmali qurollar; • Kompyuter; • Internet yangiliklari; • muammoli ta'lim; • qiyosiy tahlil.
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Tohirov Z. Tahrir asoslari. –Toshkent, 2012. 2. Мильчин И.Э. Издательский словарь-справочник. –М.: Юрист, 1998. 3. Акопов А.И. Общий курс издательского дела. – Воронеж, 2004. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1. Токарева Н.В. Современное издательское дело. –Воронеж, 2017. 2. Маҳмудов Н. Тил ва ёзув. –Тошкент, 1987. 3. Маҳмудов Н. Ёзув тарихидан қисқача луғат-маълумотнома. –Тошкент: Фан, 1990. 4. Йўлдошев И. Ўзбек китобат санъати ва терминологияси. – Тошкент: Турон-иқбол, 2018. 5. Улуғмуродов Д. Қўлёзмадан китобгача (ўқув қўлланма). –Тошкент: Чўлпон, 2017. **Axborot manbalari (saytlar):** 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali. 2. www. genhis philol.ru. 3. http://en.wikipedia.org/wiki/Structuralism 4. http://www.brocku.ca/english/courses/4F70/struct.html
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universitet кengashining 2021-yil 24-avgustdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar**: M.I.Davronova – SamDU, Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari doktori
9.	**Taqrizchilar:** Sh.A.Xasanov SamDU, Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori (ichki) M.Xolova – SamDCHTI dotsenti, filologiya fanlari nomzodi (tashqi)